

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Universitetet i Oslo
v/ nemnd for studentsaker
Postboks 1072 Blindern
0316 OSLO

Bergen: 09.04.2024
Deres ref.:
Vår ref.: 24/02522 (19/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 19/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Oslo (heretter UiO) i sak 4789/2022, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 26.01.2023, der vedtaket i underinstansen ble stadfestet.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 26.01.2023, uten at flere medlemmer var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/03129 (19/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 20.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd, med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 20.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved UiO ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de nåværende medlemmene i Felles klagenemnd deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltaking i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at klagenemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har klagenemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Klagenemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltaking i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert ved advokat Snorre Kristiansen ved forrige behandling av saken. Klageren fikk høsten [REDACTED] opptak til [REDACTED] i [REDACTED] ved UiO. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av en obligatorisk innlevering i emnet [REDACTED] innlevert våren 2022. Vurderingsgrunnlaget i emnet er en avsluttende eksamen og [REDACTED] obligatoriske oppgaver som må være godkjent før eksamen. Denne saken gjelder innlevering av [REDACTED] obligatoriske oppgaven.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget likheter mellom klagerens besvarelse og en besvarelse publisert på nettsiden [REDACTED] (heretter kilden). Det følger av det [REDACTED] ved UiO sin vurdering 02.06.2022 (feil dato 03.06.2022 i forrige vedtak) at plagiatskontrollsystemet [REDACTED] avdekket en likhet på 98,5 prosent mellom klagerens besvarelse og kilden. Klagerens besvarelse inneholder ikke noen form for henvisning til kilden, og lik tekst er ikke markert som sitat.

I e-post 26.05.2022 ble klageren informert om at saken ville oversendes til Den sentrale klagenemnd ved UiO. Klageren ble også orientert sine rettigheter, videre saksgang og innstillingen fra [REDACTED].

I brev 07.06.2022 oversendte fakultetet saken til Den sentrale klagenemnd ved UiO. I vedlagt notat 02.06.2022 har fakultetet redegjort for de avdekkede likhetene og vurdert saken. Fakultetet har vurdert at både de objektive og subjektive vilkårene for fusk er oppfylt, og har foreslått at klageren utestenges i to semestre. I vurderingen har fakultetet vist til at begrunnelsen for mistanken om plagiat er basert på tre momenter; 1) en sammenligning av ulike besvarelser gjennom dataprogrammet [REDACTED], 2) uvanlige elementer i klagerens besvarelse og kilden, 3) likheter mellom besvarelsene utover likhetene som ble avdekket gjennom [REDACTED].

Fakultetet har i det ovenfornevnte notatet forklart at [REDACTED] analyserer underliggende struktur i [REDACTED] og den avdekkede prosentlikheten viser i hvor stor grad to løsninger er fremkommet uavhengig av hverandre. Det vises til at nettsiden [REDACTED] inneholder materiale fra tidligere studenter. Oppgaven som ble utdelt var tilnærmet identisk oppgaven som ble gitt i det samme emnet året før, med kun noen små endringer. I oppgaven skal en [REDACTED].

Det følger videre av notatet at emneansvarlig sin vurdering er at det er «overveiende sannsynlig» at klageren har kopiert [REDACTED] fra kilden, en oppfatning fakultetet støtter. Fakultetet peker på at det er lite sannsynlig at klagerens besvarelse og kilden er utarbeidet individuelt. Det vises til den avdekkede likheten på 98,5 prosent, hvorav det i [REDACTED].

Ifølge notatet ble klageren invitert til en samtale med [REDACTED], uten at klageren besvarte denne henvendelsen. I slutten av mai 2022 skrev klageren imidlertid e-post til UiO om at h[un] ikke trengte å få besvarelsen sin godkjent, da h[un] ikke skulle ta eksamen i emnet. Klageren meldte seg av eksamen 20.04.2022.

I brev 07.06.2022 ble klageren informert om at saken ville behandles av Den sentrale klagenemnd ved UiO. I tillegg ble klageren påmint sine rettigheter og informert om regelverket og videre saksgang.

I e-post 07.06.2022 har klagerens advokat inngitt en uttalelse på vegne av klageren. I e-posten er det anført at oppgaven ikke var en del av vurderingsgrunnlaget i emnet. I tillegg er det presisert at klageren ikke har fått svar på e-posten h n sendte til UiO 26.05.2022, hvor h n blant annet skrev at h n forstår hvis UiO tolket e-posten fra h i slutten av mai avvisende om en samtale, men presiserer at h n ville hatt en samtale fremfor at saken skulle sendes i klagenemnda. Videre skrev h n at h n ikke har hatt mulighet til å forsvare oppgaven sin.

I e-post 08.06.2022 innga klageren en supplerende uttalelse. I e-posten skriver klageren at h n tok utgangspunkt i en tidligere besvarelse, og at h n angrer på dette. H n anfører at det er for streng reaksjon med utestengelse sett i lys av at innleveringen ikke utgjorde en del av vurderingsgrunnlaget i emnet.

Den sentrale klagenemnda ved UiO behandlet saken i møte 15.06.2022. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innleveringen av oppgaven. I vurderingen la de vekt på omfanget og arten av likhetene mellom klagerens besvarelse og kilden. De fattet vedtak om utestenging i to semestre, nærmere bestemt høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023. De fant ikke at det forelå formildende omstendigheter for reaksjonsfastsettelsen.

Klagerens advokat påklaget vedtaket i e-post 05.07.2022 med en midlertidig begrunnelse om at det foreligger uriktig rettsanvendelse, bevisbedømmelse og skjønnsutøvelse. Advokaten innga deretter en supplerende klage i brev 04.08.2022. I klagen er det bestridt at vilkårene for fusk er oppfylt. Det vises til klagerens tidligere forklaringer, og presiseres at besvarelsen kun var et arbeidskrav og ikke en eksamen.

Den sentrale klagenemnd ved UiO vurderte klagen 15.08.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. De presiserte at oppgaven er omfattet av regelverket for fusk. Den sentrale klagenemnd ved UiO opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Det er en forutsetning at klagerens oppgave er bestått for å kunne gå opp til eksamen i emnet. Oppgaven er følgelig omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier og eksamener ved UiO § 7-6 sjuende ledd at:

En eksamenskandidat må gjøre seg kjent med hvilke hjelpemidler som kan benyttes til den enkelte eksamen, den ordningen for kontroll av hjelpemidler som gjelder for den enkelte eksamen og hva som anses som fusk/forsøk på fusk i tilknytning til bruk av hjelpemidler eller kilder for den enkelte eksamen. Eksamenskandidaten kan mistenkes for fusk/forsøk på fusk hvis kandidaten for eksempel:

- lar være å gi opplysninger om kilder eller oppgir fiktive kilder
- ...
- gir inntrykk av at besvarelsen er mer selvstendig enn den faktisk er
- ...

Det fremgikk også av det aktuelle eksamensoppgavesettet at «Besvarelsen skal være et selvstendig arbeid».

Felles klagenemnd presiserer innledningsvis at oppgaven er omfattet av UiO sine bestemmelser om fusk, og viser til at både «oppgaveinnleveringar» og «obligatoriske aktivitetar» er omtalt på UiO sine nettsider om fusk. Nemnda er derfor ikke enige i advokatens anførsel om at det mangler hjemmel for å utestenge klageren.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på [redacted]-rapporten og fakultetets vurdering 02.06.2022, hvor likheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og en besvarelse publisert på nettsiden [redacted] fremkommer. Nemnda viser til at likheten er 98,5 prosent mot kilden. Nemnda fremhever fakultetets sin presisering om at det på grunn av omfanget av likhetene er «lite sannsynlig» at klagerens besvarelse og kilden er utarbeidet individuelt. Nemnda har ikke grunn til å betvile fakultetets vurdering og legger denne til grunn ved vurderingen. Etter nemndas vurdering fremstår derfor klagerens besvarelse som mer selvstendig enn den faktisk er.

Klageren har dermed – objektivt sett – fusket ved innlevering av oppgaven, jf. forskrift om studier og eksamener ved UiO § 7-6 sjuende ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av oppgaven.

I vurderingen av vilkåret om skyld legger nemnda vesentlig vekt på arten og omfanget av tekstligheten som er avdekket mellom klagerens besvarelse og kilden på nett jf. [REDACTED]-rapporten og vurderingen fra fakultetet. De objektive funnene underbygger klagerens subjektive skyld. For nemnda fremstår det klart at klageren har vært bevisst på bruken av andres materiale uten tilstrekkelig henvisning.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av oppgaven.

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Den sentrale klagenemnd ved UiO har fattet vedtak om utestenging høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023. Dette er i tråd med praksis.

Nemnda har merket seg anførselen om at reaksjonen er for streng ettersom at oppgaven ikke er en del av vurderingsgrunnlaget i emnet. Nemnda kan ikke se at anførselen har betydning, og viser til det som er nevnt tidligere om at det er en forutsetning at oppgaven er bestått for å kunne gå opp til eksamen, og at oppgaven følgelig er omfattet av bestemmelsene om fusk.

Felles klagenemnd har merket seg at den samlede saksbehandlingstiden – ved underinstansen og til saken ble behandlet første gang av klageinstansen – er på til sammen i overkant av 10 måneder. Nemnda vurderer at dette ikke har vært for lang saksbehandlingstid.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før klagenemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 14 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av obligatorisk oppgave og utestenging i to semestre er en riktig reaksjon i denne saken. Felles klagenemnd stadfester reaksjonen fastsatt av underinstansen.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 27.01.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Nils Herman Lien Håre har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 27.01.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av Den sentrale klagenemnd ved UiO i sak 4789/2022, annullering av obligatorisk oppgave og utestenging i to semestre, stadfestes.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 12.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.